

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA TEOLOGICZNA „CHRZEŚCIJAŃSKIE DROGI ZBAWIENIA”

(Tarnów, 26-27 listopada 2009 r.)

Dla studenta teologii i chyba także dla absolwenta wydziału teologicznego, świeckiego, a ośmielę się twierdzić, że nawet kapłana, wiele tematów z dziedziny teologii wydaje się raz na zawsze zdefiniowanych i zamkniętych. Przecież Kościół nie wymyśla nowych dogmatów. To, co zostało objawione, należy usystematyzować, poukładać i przyjąć jako prawdę wiary. Choć powstają nowe opracowania, nowe publikacje starające się zgłębić poszczególne prawdy, ukazać je w nowym kontekście, to przecież same prawdy się nie zmieniają. Z tego punktu widzenia wiele obszarów w teologii może wydawać się terenem mało ciekawym dla naukowych poszukiwań. Uważa się generalnie, że nic nowego w ramach niektórych dziedzin już nie można odkryć. Wydaje się, że takim w miarę ustabilizowanym terenem jest teologia sakramentu chrztu. Dzięki wysiłkowi wielu pokoleń teologów i wiążącym orzeczeniom Magisterium Kościoła ta dziedzina została w dużej mierze opracowana i zamknięta. Najnowsza historia Kościoła – zwłaszcza po Soborze Watykańskim II – pokazuje jednak, że i tutaj wciąż pojawiają się

nowe pytania, których rozwiązanie zmusza do ponownego zgłębienia różnych aspektów związanych z tym sakramentem.

Nowe pytania odnoszące się do teologii sakramentu chrztu pojawiają się zwłaszcza dzisiaj, w epoce relatywizmu kulturowego i pluralizmu religijnego. Pytań jest wiele. Jak wytłumaczyć konieczność tego sakramentu ludziom, którzy przyjęli chrzest, ale już nie praktykują swojej wiary? Skoro chrzest jest konieczny do zbawienia, to jak uzasadnić odmowę jego udzielenia dzieciom w przypadkach przewidzianych przez prawo kościelne? Jak przedstawia się teologia chrztu w kontekście współczesnej działalności misyjnej Kościoła? Jak Kościół wyjaśnia dzisiaj zasadę „poza Kościołem nie ma zbawienia”? Problemy rodzą się także, kiedy zgłębia się kwestie związane ze współczesną koncepcją wolności czy teologii miłosierdzia. Wiele pytań wiąże się ze sferą medycyny i bioetyki.

Międzynarodowa Komisja Teologiczna na prośbę papieża Jana Pawła II podjęła się analizy jednego z ważnych tematów, który przez wieki sprawiał teologom wiele problemów. Chodziło o koncepcję *limbus*. Problem ten bezpośrednio dotyczy kwestii losu dzieci zmarłych bez chrztu. Owocem dociekań szacownego gremium współczesnych teologów jest wydany w październiku 2008 roku dokument zatytułowany *Nadzieja zbawienia dla dzieci, które umierają bez chrztu*. Stał się on dla teologów okazją do przypomnienia istotnych elementów katolickiego nauczania o sakramencie chrztu.

Dokument Międzynarodowej Komisji Teologicznej zainspirował tarnowskie środowisko teologiczne do zorganizowania konferencji naukowej. Zamiarem organizatorów było zmierzenie się z niektórymi ważnymi kwestiami dotyczącymi tajemnicy zbawienia, które poprzez Kościół ofiarowane jest człowiekowi wszystkich czasów i kultur. Organizatorzy zwrócili się z propozycją do różnych ośrodków teologicznych w Polsce i za granicą o przygotowanie tematów, które z różnych perspektyw – dogmatycznej, biblijnej, a także pastoralnej pozwoliłyby na przypomnienie najważniejszych, wydaje się, tematów dotyczących kwestii zbawienia i roli sakramentu chrztu w tej perspektywie. Przewidziano także panel, który miał ukazać duszpasterskie aspekty sakramentu chrztu. Do panelu zaproszeni zostali duszpasterze. Trzon zespołu prelegentów konferencji stanowili wykładowcy WTST – ks. dr hab. Janusz Królikowski, ks. mgr-lic. Ryszard Nowak, ks. dr Piotr Łabuda, ks. dr Czesław Noworolnik oraz ks. dr hab. Andrzej Michalik. Dzięki pozytywnej odpowiedzi ks. prof. dr. Józefa Niewiadomskiego z Insbrucka oraz ks. dr. Jiříego Šindeláři CSsR z Tašovicy w Czechach konferencja nabrała charakteru międzynarodowego. Wśród prelegentów znaleźli się także przedstawiciele innych ośrodków teologicznych w Polsce – ks. dr Grzegorz Barth z KUL oraz ks. dr Sylwester Jaśkiewicz z IT w Radomiu. Sprawdzona już przed rokiem dwudniowa formuła umożliwiła przeprowadzenie żywej dyskusji oraz liczniejsze uczestnictwo zarówno studentów, jak i zainteresowanych duszpasterzy.

Konferencję otworzył dziekan WTST, ks. dr hab. Antoni Żurek, zaznaczając, że tego typu działalność już na stałe wpisała się w naukowe życie tarnowskiego środowiska teologicznego. Ks. dziekan zwrócił uwagę, że liczna reprezentacja tarnowskich wykładowców wśród prelegentów świadczy o nieustannym rozwoju naszego ośrodka naukowego. Obradom w pierwszym dniu konferencji przewodniczył kierownik Katedry Teologii Dogmatycznej WTST, ks. dr hab. Janusz Królikowski. Jako pomysłodawca i główny organizator sympozjum wprowadził w tematykę obrad i nakreślił zakres podejmowanych przez prelegentów zagadnień.

Pierwszym prelegentem był ks. prof. Józef Niewiadomski, dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Innsbrucku. Swoją temat: „Współczesne poszukiwania zbawienia” ukazał w bardzo ciekawej i pełnej ekspresji relacji, która spotkała się z żywym odbiorem słuchaczy. Bezpośredni i zaangażowany styl wypowiedzi pozwolił na przełamanie bariery wykładowca-słuchacz i zachęcił do zadawania pytań. Ks. prof. Niewiadomski przedstawił problematykę zbawienia w rzeczywistości współczesnej cyberprzestrzeni, zwracając uwagę, że współczesna wirtualna kultura odrzuca całkowicie Chrystusa jako zbawiciela, zastępując Go różnego rodzaju wirtualnymi „zbawcami” typu terminator, czarownik czy wróżka. Kultura współczesna coraz bardziej odzierana jest z transcendencji, a rzeczywiste zbawienie zastępowane jest zbawieniem wirtualnym. Na kanwie tych spostrzeżeń ks. profesor sformułował postulat, że zadaniem współczesnej teologii jest zanieść prawdę o zbawieniu także do takich kultur, do takich miejsc, gdzie nie ma Chrystusa. Teologowie nie wolno odwracać się i ignorować takich środowisk i takich ludzi.

Dogmatyczny wątek konferencji kontynuował ks. dr Grzegorz Barth, reprezentant KUL. Przedstawił temat „Teologiczne rozumienie zbawienia i jego znaczenie w życiu Kościoła” Sięgając do katolickiej i protestanckiej teologii ukazał zbawienie w perspektywie teologii łaski – daru. Biblijny aspekt obrad został podjęty przez dwóch tarnowskich biblistów. Ks. mgr-lic. Ryszard Nowak nakreślił panoramę dotyczącą teologii zbawienia, jaka wyłania się z wybranych przez niego pism Nowego Testamentu. Ks. dr Piotr Łabuda ukazał główne linie teologii chrztu w ujęciu św. Pawła. Ta część obrad zakończyła się ożywioną dyskusją dotyczącą rozumienia zbawienia. W sesji popołudniowej zaprezentowane zostało stanowisko Kościoła na temat praktyki i konieczności chrztu dzieci. Pytanie, na jakie autor starał się odpowiedzieć, nie brzmiało: „dlaczego w ogóle Kościół udziela chrztu?”, ale „dlaczego w Kościele chrzci się dzieci – małe dzieci, a nawet niemowlęta?”

Pierwszy dzień konferencji zakończył się panelem prowadzonym przez ks. dziekana WTST. Zaproszeni księża proboszczowie przedstawili procedury związane z praktyką chrzcielną oraz najczęstsze problemy, z jakimi spotyka się duszpasterz w tej praktyce. Wiele z poruszanych przez duszpasterzy kwestii zasługuje na systematyczne – teoretyczne i praktyczne opracowanie. Panel ukazał praktycznie zupełny brak katechezy przed chrztem. To, co nazywa się katechezą chrzcielną, właściwie sprowadza się do 15 minut objaśnienia obrzę-

du i sposobu zachowania się rodziców i świadków w czasie obrzędu. Okazuje się, że głównym „problemem” w praktyce duszpasterskiej są formalności związane z zaświadczeniami i kwestie terytorialnej przynależności.

W drugim dniu obrad, które prowadził ks. dr Czesław Noworolnik mieliśmy okazję zapoznać się m.in. z historycznym rozwojem stanowiska Kościoła dotyczącym losu dzieci zmarłych bez chrztu. Ks. dr Jiří Šindelář oparł się w swoim wykładzie na dokumencie Międzynarodowej Komisji Teologicznej. Kolejny prelegent, ks. dr hab. Janusz Królikowski, wychodząc od chrzcielnej formuły kończącej wyznanie wiary: „Taka jest nasza wiara, taka jest wiara Kościoła, której wyznawanie jest naszą chlubą w Chrystusie Jezusie, Panu naszym”, przedstawił zawartość i zbawcze znaczenie tejże „wiary Kościoła”. Zwrócił uwagę, że wiara nie jest jakimś abstrakcyjnym pojęciem, ale wyraża się w konkretnych sformułowaniach, które z kolei wyrażają się w konkretnym życiu. To pokazuje logikę sakramentu chrztu będącego zbawczym i przemieniającym życie spotkaniem z Bogiem. W ostatniej części wystąpienia ks. dr hab. Andrzej Michalik mówił o chrzcie w odniesieniu do prawdy o zbawczym wstawiennictwie Kościoła. W swoim przedłożeniu dowodził, że zbawienie konkretnej osoby dokonuje się w kontekście i w wierze wspólnoty Kościoła, co z kolei ukazuje prawdę o odpowiedzialności za innych, o współuczestnictwie i zaangażowaniu w zbawienie innych. Uświadomienie sobie daru otrzymanego na chrzcie otwiera człowieka na służbę innym, na zaangażowanie się w zbawienie bliźnich. Ks. dr Sylwester Jaśkiewicz, reprezentujący Instytut Teologiczny w Radomiu, w swoim referacie: „Wstawiennicze uczestnictwo świętych w zbawczym dziele Chrystusa” ukazał chrzest jako wprowadzenie człowieka w komunie świętych, która łączy Kościół w niebie z Kościołem pielgrzymującym na ziemi. Chrzest wszczepia człowieka we wspólnotę złączoną pamięcią całej żywej historii zbawienia. Święci są wierzącymi, którzy łaskę chrztu zrozumieli i przeżyli najlepiej. Osiągnąwszy pełnię zbawienia, wspierają pielgrzymujących do ojczyzny. Dwudniowe obrady zakończyła dyskusja, w którą żywo włączyli się słuchacze.

Konferencja zwróciła uwagę na wiele teoretycznych i praktycznych aspektów dotyczących chrztu, wiary i zbawienia. Być może nie odkryliśmy nowych prawd i dogmatów, ale podjęte przez prelegentów tematy pozwoliły spojrzeć w nowym, a przede wszystkim żywym kontekście na problematykę chrztu jako narzędzia zbawienia, jako daru, który zaprasza człowieka do nieustannej refleksji i współpracy ze strony obdarowanego. Fundamentalną rolę w drodze do pełni zbawienia na każdym etapie życia i duchowego rozwoju człowieka odgrywa pomoc łaski wzmacniającej siły natury.

Ks. Czesław Noworolnik